

به نام آن که جان را فکرت آموخت

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان
دانشکده پرستاری و مامایی

گروه آموزشی پرستاری سلامت جامعه و سالمندی

شناسنامه درس Course Syllabus

عنوان درس: آموزش به فرد، خانواده و جامعه شماره درس نظری: ۵۸۵۵۶۳

نوع درس: واحد نظری تخصصی تعداد واحد: ۱ واحد نظری (معادل ۱۷ ساعت)

فراگیران (رشته، مقطع، ترم): کارشناسی ارشد پرستاری - ترم ۱ تعداد دانشجویان: ۲

نیمسال تحصیلی: نیمسال اول ۱۴۰۳-۱۴۰۴ زمان تدریس نظری: حضوری شنبه ۱۰ تا ۱۲

دروس پیش نیاز یا همزمان: آموزش به فرد خانواده و جامعه (۱ واحد کارآموزی)

مسئول درس و مدرس: دکتر پروانه خراسانی

آدرس اینترنتی کلاس آنلاین (در صورت لزوم): <http://eclass.mui.ac.ir/b/mk2-wr3-dhw>

تلفن تماس و ایمیل مسئول درس: ۰۹۱۳۱۲۸۰۶۲۰ - ۳۷۹۲۷۵۸۸

Email: khorasanip@nm.mui.ac.ir, Khorasanp@gmail.com

مقدمه

آموزش به فرد/بیمار، خانواده و جامعه یکی از نقش‌های مهم و اثربخش تیم سلامت و کادر درمان است که منجر به حفظ و ارتقا سلامت، تسریع فرایند بهبودی و درمان، پیشگیری از عوارض ناشی از بیماری می‌شود. آشنایی با اصول یادگیری و فرایند و الگوهای برنامه ریزی و اجرای آموزش و کاربرد مبانی نظری در اجرای فرایند از نیازسنجی تا ارزشیابی اثربخشی آموزش سلامت در آموزش‌های فردی و گروهی از وظایف مهم پرستاران است. که با استفاده مناسب و تدارک منابع، امکانات و تجهیزات آموزشی، طراحی محتوا و رسانه‌های کمک آموزشی مناسب تسهیل خواهد شد. ضروری است دانشجویان مقاطع تکمیلی به ویژه دانشجویان کارشناسی ارشد رشته «پرستاری سلامت جامعه» که بیشترین نقش را در آموزش و ارتقا سلامت فرد/خانواده و جامعه دارند، با آشنایی و تمرین طراحی و اجرای برنامه‌های مبتنی بر الگوهای تغییر رفتار از اصول و مهارت‌های یادگیری و آموزش به فرد خانواده و جامعه اطلاع کافی داشته و از طریق تمرین و تکرار بتوانند بطور صحیح و مطلوب این مسئولیت را انجام دهند.

هدف کلی: آشنایی دانشجو با مفاهیم یادگیری، اصول و فرایند آموزش بیمار، نیازسنجی، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزشیابی آموزش بیمار بر اساس نظریه‌های تغییر رفتار و روش‌های نوین آموزش و یادگیری، انتخاب اولویت‌ها، راهبردها، تدوین اهداف کلی و اختصاصی و ارزیابی روشها، منابع و

رسانه ها آموزش اثربخش متناسب با گروه هدف و ارزشیابی فعالیت های آموزش بیمار در کلینیک ها و مراکز بهداشتی درمانی، و دیگر عرصه های جامعه .

اهداف رفتاری:

در پایان این درس از دانشجو انتظار می رود:

۱. مفاهیم آموزش، یادگیری و تدریس را بطور کلی تشریح نماید.
۲. رویکردها و سبکهای مهم یادگیری را نام برده و از یکدیگر افتراق دهد.
۳. در مورد رویکردهای مختلف یادگیری و تفاوت یادگیری بزرگسالان و خردسالان بحث نماید.
۴. فرایند ۵ مرحله ای آموزش سلامت به فرد خانواده و جامعه را با فرایند پرستاری مقایسه نماید
۵. مزایای آموزش بیمار و ضرورت و اهمیت نقش پرستار را بر اساس متون و شواهد موجود تحلیل نماید.
۶. مراحل نیازسنجی و اصول و مهارتهای قبل، حین و بعد از آموزش را شرح دهد.
۷. برنامه ریزی آموزش در حیطه های مختلف یادگیری و کاربرد اهداف یادگیری درانتخاب روش و رسانه آموزش را نقد نماید.
۸. کاربرد وسائل کمک آموزشی در آموزش و آموزش بیمار را شرح دهد.
۹. انواع روشها و رسانه های آموزشی متناسب با بیماران و مخاطبان مختلف را توضیح دهد.
۱۰. انواع روشهای ارزشیابی و سنجش اثربخشی آموزش را در حیطه های مختلف یادگیری به تفکیک توضیح دهد.
۱۱. سطوح و حیطه های یادگیری و عوامل موثر بر اثربخشی آموزش را برای یک موضوع آموزشی تحلیل نماید
۱۲. بر اساس سطوح و حیطه های یادگیری یک برنامه آموزشی در مشکلات شایع بیماران بخش و مراجعین کلینیک طراحی و تحلیل نماید.
۱۳. مفاهیم و مراحل کاربرد هر یک از مدل های مختلف تغییر رفتار در آموزش و ارتقا سلامت بیمار، تقویت خودمراقبتی را توضیح و در کارآموزی یکی از الگوهای پر کاربرد را به درستی برای آموزش به بیمار(فرد، خانواده و جامعه)اجرا نماید.

روشها و رویکرد آموزشی:

آموزش و یادگیری فعال از طریق سخنرانی ، بحث ، پرسش و پاسخ، جستجو ، خلاصه سازی و آرایه و نقد دو مقاله از پرکاربردترین الگوی تغییر رفتار و ارتقا خودمراقبتی و ودمدیریتی بیمار دیابت و فشارخون (مقاله موری و کارآزمایی بالینی ۱۰ سال اخیر و کاملترین مقالات از نظر بیان شیوه و مراحل آموزش و ارزشیابی برنامه و مداخله)

شیوه ارزشیابی (تفکیک نمرات) :

ردیف	عنوان ارزشیابی	نمره
۱	نظم ، حضور فعال، پاسخگویی کلاسی، بحث و گفت و گو در فضای کلاس و آفلاین	۲
۲	تکالیف مشارکت کلاسی (مطابق ستون مربوط تکالیف هر جلسه)	۲
۳	جست و جوی اینترنت کتابخانه دیجیتالی، بارگذاری ، ارائه نقد و تحلیل دو مقاله	۴
۴	آزمون پایان ترم	۱۲
	جمع کل	۲۰

- Bastable SB, Gramet T, P., Jacobs k, Sopczyk D. **Health Professional as Educator: Principles of Teaching and Learning**. UK: Jones and Bartlett learning 2011
- Bastable SB. **Nurse as Educator: Principles of Teaching and Learning for Nursing Practice**: Boston, Jones & Bartlett Publishers; 2021
- Friedman MM, Bowden VR, Jones EG. **Text book of Family nursing**. Connor M. united states of America, Saunders press Inc. Last edition.
- Stanhope M, Lancaster J. **Text book of Community health nursing**. ST Louis. The C.V.Mosbey CO. last ed.
- Stanhope, M. Lancaster, J. **Foundations of nursing in the community**, Mosby, Last Edition.
- Alender JA, Rector C, Warner KD. **Text book of Community health nursing** . Burland K. United States of America, Saunders press Inc. Last edition.

- الدر ج میلیز اگراف ج. برقراری ارتباط برای سلامت و تغییر رفتار ترجمه محمد پور اسلامی و همکاران تهران ، وزارت بهداشت درمان آموزش پزشکی، آخرین چاپ.
- پولاک ج لشین س راهبردها و فنون طراحی آموزشی، ترجمه هاشم فردانش، تهران نشر سمت (سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی)، ، آخرین چاپ.
- رفیعی فرش و همکاران. نظام جامع آموزش به بیماران در جمهوری اسلامی ایران ، تهران نشر مهر راوش ، ، آخرین چاپ.
- رومیسوزسکی ای جی . طراحی نظام های آموزشی تصمیم گیری در برنامه درسی و طراحی نامه درسی ترجمه هاشم فردانش تهران، نشر سمت ، آخرین چاپ.
- شجاعی زاده د. مدل‌های مطالعه رفتار در آموزش بهداشت ، تهران نشر وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
- **کتاب و مجلات معتبر در رابطه با "نظریه ها و مدل‌های تغییر رفتار و برنامه ریزی بهداشت و آموزش بهداشت"**. مطابق با دانش روز منتشر شده از دانشگاه ها و مراکز علمی معتبر دنیا و پایگاه‌های اینترنتی: کتابخانه دیجیتال، سایت سازمان‌های ملی و بین المللی، وبلاگ پرستار سلامت جامعه chniaun.blogfa.com

سایر منابع و محتواهای مفید برای یادگیری بهتر:

- رستمیان عبدالرحمن، بهمن زیاری فرهاد، محسنی مریم، علیمحمدی نصراله و داودی منفرد عصمت. "اصول آموزش به بیمار" نشر فرهنگ پژوهان دانش، ۱۳۹۴
- صفوی محبوبه و برزویی طاهره. "اصول آموزش به بیمار" نشر سالمی و جامعه نگر، ۱۳۹۶.
- سیف علی اکبر "مقدمه ای بر نظریه های یادگیری" ویرایش دهم نوشته میتواچ السون و جولویو جی رامیرز ، انتشارات دوران، ۱۴۰۰.
- صابریان معصومه و حاجی آقاجانی سعید. "فرایند برنامه ریزی درسی در علوم پزشکی" ، تهران نشر سالمی، آخرین چاپ.
- مکنزی، جیمز اف. "برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی برنامه های ارتقای سلامت". ترجمه شهرام رفیعی فر. تهران ناشر: مهرراوش. تهران، آخرین چاپ.
- یارمحمدیان م ح، بهرامیس. "نیازسنجی در سازمانهای بهداشتی درمانی و آموزشی سیستم بهداشت و درمان". اصفهان ناشر: هنرهای زیبا. ، آخرین چاپ.
- خراسانی پروانه، امینی فائزه و اشرفی ریزی حسن. " رسانه‌های آموزش بیمار: اصول و روش‌های تولید و ارائه"، نشر اساطیر پارسی، ۱۴۰۲
- خراسانی، پروانه. **درسنامه پرستاری بهداشت جامعه ۱: اصول و مبانی بهداشت و مراقبتهای بهداشتی اولیه**. فصل ۱۴ : آموزش بهداشت اصفهان. انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد، ۱۳۸۷ آخرین چاپ.
- حاتمی، حسین و همکاران. **کتاب جامع بهداشت عمومی: جلد اول فصل نظریه های تغییر رفتار**، تهران. انتشارات ارجمند. آخرین چاپ.

- Khorasani P. Nurse Educator Alzahra's Role Expansion Action Research [Available from: <http://chniaun.blogfa.com>].
- Khorasani P, Rassouli M, Zagheri-Tafreshi M, Parvizy S, Nasr Esfahani M. Development and evaluation of "Patient Education Record for structured documentation of patient education process". Journal of Health Promotion Management. 2014;3(4):1-16.
- Thompson DL, May EJ, Leach M, Smith CP, Fereday J. The invisible nature of learning: Patient education in nursing. Collegian. 2020 .

جدول زمان بندی و وظایف دانشجو در هر جلسه:

نیمسال تمصیلی: اول ۱۴۰۴-۱۴۰۳

شماره درس: ۵۸۵۵۶۳

عنوان درس: آموزش به فرد، خانواده و جامعه

زمان: شنبه ۱۲- ۱۰ مدرس: دکتر پروانه خراسانی

فراگیران: ترم ۱ کارشناسی ارشد

کلاس ۲۱ رشته تمصیلی: پرستاری سلامت جامعه

تاریخ	رئوس مطالب	نحوه ارائه*	امکانات مورد نیاز	منابع و نوع محتوا	فعالیت یادگیری	مدرس
۱ ۵ آبان	معرفی طرح درس-همیت آموزش بیمار و نقش پرستار - کلیات مفاهیم و اصول یادگیری و آموزش، تئوریها و سبکها و عوامل موثر بر یادگیری مفاهیم خودمراقبتی و خودمدیریتی، تبعیت و پایبندی	حضور سخنرانی+ بحث/پرس ش و پاسخ	اینترنت و سامانه نوید+ اسلاید و تخته / و مازیک کلاس درس	پاورپوینت، کتب و مقالات الکترونیک و سایر منابع معرفی شده در طرح درس	آمادگی قبلی با مطالعه متون جهت شرکت فعال و پاسخگویی به پرسش‌های کلاسی	دکتر خراسانی
۲ ۱۲ آبان	موانع و تسهیل کننده های آموزش به بیمار آموزش گروه های سنی کودک/ بزرگسال/ سالمند فرایند آموزش بیمار: نیازسنجی تا مستندسازی	حضور سخنرانی+ بحث/پرس ش و پاسخ	اینترنت و سامانه نوید+ اسلاید و تخته / و مازیک کلاس درس	پاورپوینت، کتب و مقالات الکترونیک و سایر منابع معرفی شده در طرح درس	مشارکت فعال	دکتر خراسانی
۳ ۱۹ آبان	طراحی و برنامه ریزی آموزشی، تدوین اهداف یادگیری در سطوح حیطه های سه گانه KAP و آشنایی با مدلها و نظریه های تغییر	حضور سخنرانی+ بحث/پرس ش و پاسخ	اینترنت و سامانه نوید+ اسلاید و تخته / و مازیک کلاس درس	پاورپوینت، کتب و مقالات الکترونیک و سایر منابع معرفی شده در طرح درس	مشارکت فعال با آمادگی قبلی و مطالعه منابع	دکتر خراسانی
۴ ۲۶ آبان	رفتار مدل بزنف، مدل فرانظری TPB, HBM, PRECEED-PROCEED روش نقشه کشی مداخله IM. فرد- خانواده - جامعه	حضور سخنرانی+ بحث/پرس ش و پاسخ	اینترنت و سامانه نوید+ اسلاید و تخته / و مازیک کلاس درس	پاورپوینت، کتب و مقالات الکترونیک و سایر منابع معرفی شده در طرح درس	مشارکت فعال با پاسخگویی به سوالات (ارایه مثالهایی از نگارش اهداف یادگیری در سطوح و حیطه های مختلف)	دکتر خراسانی
۵ ۳ آذر	ر اصول، مراحل و روشهای ارزیابی و اولویت بندی نیازهای آموزشی بیمار/ و انواع روشهای آموزش حضوری (فردی، گروه های	حضور تدریس وارونه بحث/پرس ش و پاسخ		کتب و مقالات الکترونیک و سایر منابع معرفی شده در طرح درس	مشارکت فعال با آمادگی قبلی و مطالعه منابع	دکتر خراسانی

				کوچک و بزرگ: (سخنرانی، سخنرانی بازخوردی، تیچ بک، بحث گروهی، ایفای نقش، نمایش عملی و ...)		
دکتر خراسانی	بارگذاری منابع و حداقل دو مقاله مرتبط جهت ارائه دانشجو در جلسه آذر مشارکت فعال در کلاس با ارایه پیشنهاد بهینه سازی ارتباطات بین حرفه ای و تیمی در آموزش بیمار	پاورپوینت، کتب و مقالات الکترونیک و سایر منابع معرفی شده در طرح درس	اینترنت و سامانه نوید+ اسلاید و تخته/ و ماژیک کلاس درس جزوه آموزشی سامانه نوید و کامپیوتر شخصی	حضور سخنرانی و پرسش و پاسخ	روشها و مراحل اجرای آموزش برنامه ریزی شده، آموزش در شبکه های اجتماعی و مجازی غیرحضور و الکترونیک	۶ ۱۰ آذر
دکتر خراسانی	ارائه دانشجو: آموزش با روشهای نوین دیجیتال، اپلیکیشن های آموزش، خودمراقبتی و پایش دیابت پرفشاری خون	پاورپوینت، کتب و مقالات الکترونیک و سایر منابع معرفی شده در طرح درس	فرم ها و کتاب مربوطه + اسلاید و تخته/ و ماژیک کلاس درس	حضور سخنرانی و پرسش و پاسخ	طراحی و استفاده از رسانه های آموزشی و کمک آموزشی (استانداردهای اسلاید، پمفلت/بروشور، پوستر و ...)	۷ ۱۷ آذر
دکتر خراسانی		پاورپوینت، کتب و مقالات الکترونیک و سایر منابع معرفی شده در طرح درس	اسلاید و تخته/ و ماژیک کلاس درس + سامانه نوید / و کامپیوتر شخصی	حضور سخنرانی و پرسش و پاسخ	ضرورت، مراحل و انواع روشهای ارزشیابی آموزش ارائه دانشجویان (انواع نظریه های نوین تغییر رفتار و انگیزشی در آموزش بیمار و توانمندسازی فرد و خانواده)	۸ ۲۴ آذر

آزمون پایان ترم طبق تقویم آموزشی

۱۱ تا ۳۰ دی ۱۴۰۳ : کارآموزی با هماهنگی و معرفی نامه از مدیر گروه به عرصه های مربوطه (کلینیک و مراکز جامع سلامت)